

TELEGRAFULU ROMANU.

Fel-grafu este Daminea si Joi', la fie-care done septemai cu adansulu Foisiorei — Preannmeratiunea se face in Sabiu la expeditor'a aici, pe afara la 3. r. poste cu bani gat'a prin scrisori fran- cante, adresate către expeditor'a. Pretulu prenumera- tinei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. iar pre o jumate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 87.

ANULU XXIV.

Sabiu 31 Octomvre (12 Nov.) 1876.

Procedu de plata ale Transilvaniei si pentru pro- vinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl. v. a. pre o jumate de anu 4 fl. v. a. Pentru prinu. si tici i streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl.
Inseratiile se platescu pentru intai'a ora cu 7 or. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 or. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 or. v. a.

Generalulu Türre despre cestiunea orientala.

III.

(Urmare din nr. tr.)

Se denumise dintre romani si cativa presiedinti de tribunale, — a au mai ramas doi, — dintre cari unulu este esilatu intre secui la Sz. Udvarhely altulu la Karczag pe unde nu vedu puia de romanu.

Judi de tribunale, judi si subjudi singulari erau unu numeru ore-care, — cei mai multi dintr'ensii suntu dejá pensiuati in cea mai buna etate, mare parte resfirati pe unde nici n'au visatu, pe la Szegedinu, Karczag, Dobritienu, Kecskemét, Sáropatak, Kaposvár, Székesfehérvár, Gyöngy, si mai scie-i Ddieu pe unde printre magiari si slovaci, unde cea mai necesaria cualificatiune a loru — cunoscentia limbii romane — trece pe nimica; ear' in loculu loru printre romani suntu denumiti straini, cari nu cunosc nici poporulu romanu nici limb'a lui, si-i facu dreptatea cu ajutorulu servitorulu de cancelaria.

Pe basa diplomei din Octomvre 1860 si mai tardu a legiloru din 1863/4 s'au fostu introdusu limbile natiunalitatiloru, cá limba de partide pe la cele mai multe judecatori.

In privinta acestui usu dice §. 9. art. 44.: 1868, cumca: „pana candu in privinta definitivei organizari a judecatoriiloru de prima instantia, si in privinta introducerei verbalitati nu va decide legislatiunea — se sustiene pretotinde nea usulu de pana aci.”

Legislatiunea inca n'a dispusu cele prevedute in lege, prin urmare §-lu citatu este in deplina vigore.

Ei dar' ce se faci? legea „despre egal'a indreptare natiunala“ atatu este de sánta in Ungaria, incatu nu numai o póte calca fia-cine in punitu, ci din contra: celu ce o calca e remuneratu si celu ce o tie ne e pedepsitu.

Fia-care jude singularu si presiedinte de tribunale se face legisla- tiune, si in poterea sea de jude res- pinge actele ce nu suntu compuse in limb'a magiara.

In contra unei astfelu de deci- siuni ilegali apoi nicairi nu a fi remediu. Déca dai recursu de nulitate, curtea de cassatiune 'lu res- pinge, din motivu ca: casurile de nulitate suntu taxati- ve precisate in §. 297. pro- ced. civ. si acolo nu este prevedutu astfelu de casu. Déca recurgi la ministru, — elu dice ca: in trebile jude- catoresci n'are tréba a se amestecá.

Déca duci tréba la camera, si acolo interpedi pe ministru, cum au facutu Trauschenfels, acolo nu se sfi- esce ministru la infruntá pe na- tiunalitati pentruca se folo- sescu de dreptulu loru si „re- cunósce cumca fapt'a respectivulu presiedinte séu jude este calcarea legii esistinti, inse legea nu este buna, si va face propunere cá sa se modifice legea cá sa se potrivésca cu faptul denun- ciatu“. Nu vine cu propu- nere a, dar' standu legeaneabrogata, nu o respectéza guvernulu

si suferé cá sa o calce amplotati subalterni, si prin acésta apoi usulu limbiloru ne- magiare pe langa tota garanti'a legii s'au stersu pe la tóte tri- bunalele.

Eata ce este legea acea vestita de natiunalitati pentru carea „tole- ranti'a magiiloru in ochii Europei nepreocupate este cea mai frumósá aparitiune a seclului.“

Este o lege facuta cu re- serv'a mentala de a nu o re- spectá, este sorgintea per- secutiunei natiunalitati- loru, — si nu ne sfiimu a dice, este sorgintea ruinarei patriei, pentruca prin trens'a se desra- decinéza din anemele cetá- tianiloru statulu respectu cátra santienia legi- loru, ce negresitu trebuie se con- duca la demoralisare generala.

Este intr'adeveru unu lucru cu- riosu intr'unu statu liberu si civilisatu a esprime prin lege, cumca: „nati- onalitatea cui-va nu se póte considerá de pedeca la nici o diregatoria séu demnitate din tíera“ (vedi §. 27). Si astfelu de §§ nu mai vedi prin legile altoru tíeri, pentruca suntu superflui; — aci inse in asta lege, in care totu ce este scrisu pentru acea s'a scrisu cá in fapta sa se urmeze contrariulu — a fostu chiaru la loculu seu, — pentruca in fapta, astadi, natiunalitatea romana este pedeca la ori-ce oficiu si demnitate in tíera nóstra!

Se mai amintimu pe scurtu si de arondarea partiala a comi- tatoru, care se efeptu in anulu acésta.

Se dicea cumca arondarea se efeptuesce din motivulu bunei administra- tiuni, — in fapta inse s'a facutu din motivulu, ca cu tota integritatea legiloru, totusi mai erau in tíera câte-va municipii, unde natiunalitati reusiau in preponderantia fatia de magiari, asiá erau: d. e. districtulu Chichindei serbescu in Banatu, comi- tatul Zarandú, capitanele Cetate de pétra, Fagarasiu, Naseudu, romanesci si scaunele sasesci, — cari apoi prin arondare afara de Fagarasiu care a mai cape- tatu elementu strainu din alte comi- tate, — tóte s'au desfiintiatu si resfi- ratu prin alte comitate.

Intréga Transilvania a fostu reu impartita in trecutu, pentru ca érá fetulu celor 3 natiuni si 4 religiiuni privilegiate de nainte de 1848, si érá si teritorialmente imparti- tita Transilvania conformu interesulu nationalu alu magiiloru, sasiloru si secuiloru; dar' totusi remasese ici colea câte unu petecu care inca pe atunci érá granitiarecu, si dupa des- fiintiarea granitiei devenise acea ce érá romanescu.

Inse acum'a, dupa nou'a arondare, romani asiá suntu in bucatatiti prin- tre elementele neromane, incatu cu aju- torulu si a legii municipali, nicairi nu potu deveni decidiatori in trebile municipali numai in Fagarasiu, unde inse prefectulu i este permis a calca legea, precum s'a doveditu si mai cu- rendu cu ocaziunea alegerei comissi- unei administrative, si prin ast'a pa- ralisá maioritatea romana.

Se mai vorbimu si de toleranti'a sociala a magiiloru mai cu séma transilvaneni fatia de romani?

Nu o facemu acésta cáci ne te- memu ca ni-amu perde paciinta de a o tratá si acea cestiune cu sänge rece, si amu ajunge la rezultate cari i-aru aduce pe stapáitorii magiari pré aprópe de modernii loru consangeni.....

Incheiamu deci cu atáta, si ro- gámu pe „Hon“ si pe toti cei cari tienu, cumca natiunalitati si cu deo- sebire romani suntu astfelu tratati aici in patria loru cea sustienuta cu atáta sudóre si sänge romanescu, in- cátu realizarea unei adeverate si sin- cere solidaritati intre romani si ma- giari aterna numai dela romani, — se binevoiesca a ni aretá: cari suntu basele, pe cari unu poporu consciu de demnitatea sea aru poté incheia o sincera aliántia cu poporulu ma- giaru asiá precum ni se pre- sinta elu astadi? se binevoiesca a ni dovedi cu fapte dar' nu cu frase nici cu legi scrise cumca: celea enumerate de noi nu suntu adeverate; cáci noi Dieu nu a- flámu nici o basa pe care s'aru poté realizá o adev- rata si sincera fratietate in- tre noi si ei, nu vedemu egalitate, numai in darea de bani si de sänge, si afara de acestea pe tóte terenele numai umiliri desconsiderari si persecutiuni nedemne de frati.

Totu lucruri cari suntu opuse ce- loru recomandate de gen. Türre, — si apoi cestiunea orientala de care se teme elu aci.

Din valea Muresiului, 28 Octomvre.

(A. L.) „Sa fimu frati!“ este, séu mai ca putemu dice, érá parola de di intre multi din acésta, cari astadi si canta rudeniile de sänge pe malurile Bostorului sub acoperisile turbane- loru. „Sa fimu frati!“ érá parola de di, nu de multu in foile cele mai de frunte ale magiiloru, cum e „Hon“ si „Pesti Naplo.“

Aru fi reu óre, amu cugetatu si eu, candu amu fi frati politici cu ma- giarii, precum suntem frati de inte- rese? si dupa o cugetare profunda, dupa ce amu comparatu totu ce este de comparatu, mi-am: disu: reu nu aru fi si nu aru fi fostu nici mai na- inte. Déca erau romani frati politici, precum au fostu de interese, Ungaria n'avé sa fia maltratata de semiluna (de turci) mai bine de unu seculu si astadi nu aru avé, nici ungurii, nici romani, temere de inecare in noia- nulu slavismului.

Inse vanitatea unguéscá de a júca pre marele a facutu si face si astadi impossibila intratirea, a facutu si face impossibila si urmarea unei in- fratiri si déca sórtea va voi cum-va cá napatea sa vina si preste unii si preste altii, romanului nu-i remáne decatu trist'a exclamatiune, care sa o adreseze frate-seu de interese: Tu l'a volu George Dan din!

Cine aru fi creduitu ca dupa ca- tastrof'a dela Siri'a (Vilagos) din 1849 nu-si voru fi venitu frati nostri un- guri la minte? Cine aru fi creduitu pre la 1860, ca ei venindu iérasii la putere voru incepe d'a capo a repeti

gresielele care le-a facutu pana aci? Si eata realitatea ne arata inconte- stabilu ca e asiá. De câte ori medi- tezu asup'a acestei circumstantie, mi vine aminte posesi'a némtiului Rü- ckert despre caletoriulu carui i tur- base camil'a si de fric'a ei sarí intr'o fantána si dupa ce se opri pre o tufa ce crescuse din paratii fantánii, cu tóte ca la radacin'a ei rodeau doi sío- reci, indata ce a vedutu aprópe de elu nisce fragi frumósé si-au uitatu de camil'a turbata, de radacin'a rósa a tufeí, pre care siedea si de abisulu deasup'a carui érá aternatu.

Asiá si magiarii, oprindu-se in dreptulu loru istoricu, cum au vedutu ca in sistemulu de astadi le suride ocaziunea de suprematia, uita de tóte si nu gandescu la nimic'a decatu la fragile suprematiei loru.

Pentruca déca n'aru fi asiá, cum s'aru poté, cá ei sa se framente atáta in viéta publica si in cea privata, cu ide'a, cum se sterpésca pre romani?

Eu nu sum unu visionariu, care sa tremure de tóte umbrele si care sa-si faca spaima numai asiá la o su- flare de ventu. Cá omu, carui i place a apretiu multu realitatea me incedu cu preferentia in ceea ce vedu cu ochii si audu cu urechile. Asiu poté din viéta publica sa insiru o multime de casuri, din care se vede fatia fatisii tendinti'a de sterpire. Lasu acésta inse altoru, cari se ocupa mai multu cu viéta publica si me marginescu pre langa viéta privata. Spunu adeca ce amu auditu dintr'o conversatiune in- tre unu magnatu din Budapesta, trei magnati din Clusiu si unu colonelul de honvedu pre la capetulu lui Au- gustu 1872 intr'unu cupeu alu cálei ferate. Conversatiunea se intretienea intre densii despre romani si conclu- siunea conversatiunei fu: diece ani mai trebuiescu si romani din Transilvania suntu trantiti la pamentu; iér' cu cei din Ro- mania se voru júca (ungurii) cá cu unu copilu neputinciosu.

Unu altulu, din unu orasielu de pre valea nóstra, cu alta ocaziune, totu pe drumulu de feru, si batea ca- pulu cu cestiunea: care aru fi moda- litatea cea mai sigura de a stérpi romaniméa din Transilvania? Cu tóte ca domnia sea inventase unu mijlocu destulu de eficace pentru „lau- dabil'a“ sea problema, cáci totu den- sulu se laudá a fi inventatu: ca mijlo- culu celu mai bunu pentru sterpirea romaniiloru suntu jidovii si ca densulu a si inceputu a practisá metod'a acé- st'a, introducendu prin influinti'a sea, in siepte comune romanesci siepte ji- dovi; mai departe, avendu sa venda o padure, a preferitu a o vinde unui ji- dovu cu unu pretiu mai moderatu de- cátu cum i oferea romani, numai cá padurea sa nu incapa in máni roma- nesci si sa devina proprietate roma- nésca. Acésta minunata conversatiune s'a intemplatu in lun'a lui Maiu 1876. Ba omulu meu nu avé destule cuvinte de lauda pentru ministerulu ungu- rescu, cáci a transferatu pre toti am- plotati romani in Ungaria si in se- cuime.

Unde suntu atátea cugete reser- vate, mai incape infratirea?

Si „Hon“ si „Pesti Naplo“ si tóta press'a unguéscá aru face mari ser- vitii patriei comune, candu s'aru pune cu totu deadinsulu sa desradacineze dintre frati magiari ideile aceste scri- tite de sterpirea romanismului. Ma-

giarii trebuiesc adusi la acea reala cunoscintia, ca tóte atentatele îndreptate asupra românilor sunt îndreptate si asupra lor si ca gróp'a sapatã românilor e si a lor. Atunci aru fi cu putintia a se deschide unu locusioru si pentru infratire.

Se póte ca la cunoscintia acést'a voru si veni magiarii, ne temem inse, ca atunci cându voru veni va fi pré tardiu!

„Pesti Naplo“ are unu limbagiu resbelicu, cu tóte ca comisarii se duc sa statorésca liniã de demarcatie si reprezentantii puterilor se pregatescu de conferintie. „P. N.“ dice ca pâna cându diplomatii deliberéza, pâna cându „politici de harthia“ perdu tempulu cu armistitiulu, militarii castiga tempu. Din tóte pártile se facu pregatiri de resbelu.

Aceasi fôia ne pune in perspectiva unu resbelu austro-rusesc. Semnalulu la acestu resbelu lu va dá Russia cându voru trece trupele rusesci preste fruntaria romanésca.

Cestiunea orientala a fostu desbatuta trei dile întregi in senatulul imperialu. Resultatul desbaterei nu-lu scimu care este, precum nu sciu nici altii, pentru ca in urm'a desbaterei nu s'a facutu nici unu conclusu. Membrii senatului imperialu, cari au luat parte la desbatere au esprimit numai parere; n'au facutu inse nici unu vre-o propunere care sa se accepte sau respingã. Din totalitatea desbaterei deosebimu trei pareri cari s'au desfasuratu in senatulul imperialu. Unã aproba procederea ministrului de esterne Andrassy in cestiunea orientala, altã sustiene ca monarhia Austro-Ungurésca sa se ferésca de a anectã vre-o parte din complessulu imperiului otomanu si a treiã afla lucru naturalu, déca Austro-Ungaria va anectã d. e. Bosniã.

In vorbirile cele multe si a unorea fórte lungi s'a supusu unei critici rigurose dominatiunea celor doue elemente: nemtiesci si magiare, preste nationalitatile celelalte din monarchia si s'au demonstratu ca togm'a procederea acést'a inaintéza interesele panslavismului.

Indata dupa acceptarea armistitiului s'a ivitu mai cu taria discussiunea despre o conferintia de reprezentantii puterilor. Russia vorbia pentru o conferintia in Belgiu séu in Elvetiã cu eschiderea Turciei, Angliã vorbia pentru o conferintia in Constantinopole fára de a atinge cestiunea eschiderei Turciei. Scirile din urma sustienu ca conferintia in Constantinopole este aprópe a deveni fapta. Turciã si reclama dreptulu de a fi reprezentata in conferintia, provocându-se la tratatulu de Parisu.

La statorirea liniei de demarcatie între pártile beligerante se telegraféza din Constantinopole, ca atasiatii militari de pre lânga soliile si ambasadale puterilor reprezentate acolo au si plecatu spre Alexinatu. Esceptiune face Germaniã de ore ce ea nu trãmite din partesi pre nimenea, sub cuvintu, ca ea nu are atasiatu militariu la Constantinopole si nu are bani de unde sa platésca pre comisarii militari, cari sa o reprezente intr'o cauza ce nu o intereséza deadreptulu.

Imperatulul Russiei a plecatu dela Livadiã cátra Petersburgu si in 10 Nov. st. n. a sositu in Moscú.

Cernaieff nu e depusu din comanda. La sosirea sea in Belgradu a fostu primitu cu entusiasmu. Cetatea Belgradului l'a facutu cive onorariu.

Din parteã Angliei suntu denumiti pentru conferintia in cestiunea

orientala. H. Elliot si marchisulu Salisbury.

In Italiã decurgu alegerile cele noue in parlamentu. Dupa cátu suntu cunoscute, alegerile definitive au esitu: 269 in partea liberala si 56 in partea conservativa. Balotagiulu va fi de lipsa cam in 165 de colegii electorale liberale si in 45 de ale pártiei conservative.

Lui „P. Ll.“ i se scrie din Bucuresci, ca tóte trupele au capetatu ordinu de a stã gata de drumu. Mai departe dice cor. ca Bucurescii sémana cu unu „lager“ de resbelu. In casarme si unde se gasesce unu locu corespundietoriu de exercitii sa exercita soldatii; de diminétiã pâna sér'a recruti suntu ocupati cu dresur'a (Abrichtung) pentru cá sa póta fi aplicati cátu mai in graba la trupa; mai ca nu le mai remâne tempu pentru mâncare. Nici acolo nu crede nimeni ca dupa armistitiu va urmã pacea. Altu coresp. alu aceleiasi foi scrie din Bucuresci ca Russiã nu va incepe in mijloculu iernei resbelulu. Despre tientiã Romaniei, dice coresp. ca va fi totu cea de pâna acum, fia la cárna Bratianu, fia ori-cine altulu. Români, dice cor., voru a se escamotá (durchschwindeln), pentru ca n'au simpatie nici cátra Russiã, nici cátra Austriã séu cátra Turciã. Principiulu motoru alu politice românesci este — temeri; mai tare se temu românii de rusi. Temerea acést'a o motivéza cu eventualitatea, ca déca rusii ar ocupã Romaniã s'aru puté desgrópã din archive cestiunea manastirilor inchinate, la staruintia patriarchului din Constantinopole si Ierusalimu.

In urm'a armistitiului principele Muntenegrului Nicolau dimitte cea mai mare parte a armatei sale acasa. Toti barbati capabili de munca au statu vér'a intréga sub arme si remanendu câmpurile nelucrate, tíer'a e amerintiata de o fómete lunga. Prelânga acést'a tifusulu se respandesce totu mai tare. Cu tóte aceste principele Nicolau a aprovisionatu pe cei 500 captivi turcesci eliberati cu vîtualele de lipsa de drumulu cátra casa.

Siefi insurgentiloru din Erzegovinã se considera pre sine si cetele lor cá apartienendu la armatã muntenegreã si prin urmare cá subintielesi si la armistitiulu incheiatu.

„Credit Immobilier“ din Odessã a anuniatu principelui de Muntenegru unu daru de 9000 ruble pentru a-si cumperã cucuruza.

Din Albanã invecinata se respandescu faime — firesce pâna acum ne acreditate — dupa cari turcii despretiundu armistitiulu au trasu la 3 si 4 Novembre n. din Spuzu si din forturile împregiuru asupra positiunilor muntenegre si a satului muntenegreã Virbazaru.

„Telegrafulu“ reproduce din „Tablitiile unui Spectacoru“ urmatoarele:

„D. duce Decazes, ministrulu nostru alu afaceriloru straine, si d. C. Rosetti, presedintele camerei deputiloru si trimisu specialu alu guvernului Romaniei pre lânga guvernulu republicei franceze, voru subsemnã actulu dejã subsemnatu la Bucuresci între consululu Franciei si ministriulu român, constatandu regimulu care va regulã relatiunile dintre cele doue tíeri pre tempulu períodei necesare pentru negociarea si incheierea unei conventiuni comerciale.

„Eata tectstulu integralu si oficialu alu acestui actu provisoriu:

„Produsurile de origine séu de provenintia franceze care voru fi importate in Romaniã, si viceversa, voru fi supuse in modu respectivu la drepturile de esportatiune, reimportatiune, transitu, cátu pentru reexportatiune,

la curtagiu, la întrepositu, la drepturile locale, si cátu pentru formalitatile vamale, la acelasi tratamentu cá produsurile natiunei celei mai favorisate.

„Guvernulu A. S. principelui Carolu ai Romaniei si guvernulu M. S. imperatului Austriei, rege alu Ungariei, invidu-se se-si asigure ore-cari avantagie produsuriloru limitrofe, aceste avantagii nu voru fi reclamate de Franciã.

„Déca, presentulu arangiamentu provisoriu nu va mai fi espresamente reinnoitu, elu va incetã cu datu de 30 Aprile (12 Maiu) 1877.

Cea mai buna proba pentru a cunósce rapórtile între Greciã si Pórtã a fostu totudéuã dispuestiunea in provinciile grecesce ale Turciei de lânga frontiera. Pâna candu e la ordinea dilei in Atenã o politica celu pucinu neamica Turciei domnesce in districtele turcesci nemedilocitu marginite cu Greciã o dispoziune lini-stita.

Se scrie din Ianina, ca acolo se lucra necurmatu pentru a inauguré actiunea. Proclamatii si manifeste ce tórna oleu pe flacara, curséza printre greci in multime mare si pregatescu terenulu pre care se voru desfasurã evenimenté mari de-si regretabile.

Nu mai ajungu cuvintele, actiunea a trecut prestu stadiulu introducerei, se contrabandéza arme in tóte satele din muntii Albaniei. Organizatorii elini ai rescólei se vedu pretutindenea si lucra din resputeri. In cetatea Ianina, de unde se comunica aceste fapte, domnesce o mare fierbere. Grecii se arata fórte resoluti, ei tacu inca, dar acést'a tãcere e celu mai inelatoriu simptomu alu fortunei ce se apropie. Fia-care comerciantu, industriasiu ba pana si fia-care hamalinu se provede cu arme. Deregatoriile turcesci cauta cá nebunii datori deposite de arme si nu le potu aflã si totu-si de aceste se afla si aici, in Prevesa, Arta, Seres si prin alte locuri.

Guvernulu se vede silitu degiã a concentrã puteri militare numerose in tientiulu nostru, seraskierulu a trimesu de o armata 4 brigade. Fruntea micei armate a sositu degiã pe mare. O comisiune de oficiari de geniu turcesci se ocupa la frontiera cu ficarea punctelor de insemnatate strategica si apte a se fortificã. Ei voescu sa folosésca iarnã pentru a radicã incepundu dela Larissã pâna in susu la Pindu unu sistem de întariri ce voru face imposibila ori ce invasiune. Se voru fortificã tóte orasiile si se voru organizã redifii pasaliculu, dara basii-bozucii nu se voru chiamã inca sub standardu.

E cu putintia, ca guvernulu va sugrumã spargerea rescólei in nascere prin o întrevire rapide. Avé-va inse elu medilóce corespundietóre si nu-lu va preveni cum-va Greciã, acést'a e unu lucru problematicu.

„Romanulu“ dela 23 Octobre se esprima astfelu despre politicã Romaniei:

„Egoismulu este fondulu politiceii tuturor statelor. Acést'a e atãtu de adeveratu si de generalu, încãtu aru fi desiertaciune de a se plãnge, si nesocotintia de a cere cá abnegatiunea si sacrificiulu se inlocuésca egoismulu in politicã cabinetelor.

Noi amu puté cu atãtu mai putienu se ceremu seversirea acestei adeverate revolutiuni in politica, cu cátu positiunea nóstra de statu relatiivu micu si inconjuratu de amenintãri, ne impune imperiosu o politica in care ratiunamentulu réce si chiaru

egoistu trebuie se aiba cu multu mai mare rolu decâtu aventurile inimei.

Este o favóre esceptionale numai a împregiariloru, cându înteresulu nostru, chiaru egoistu, se póte armonisã cu simtiemintele generóse; numai unei asemeni favori datorimu fericitã nóstra situatiune fatia cu nationalitatile crestine din orientu.

Cându inse dela egoismu politicã unor state trece la nedreptate, atunci plãngerile in contrã-i divinu legitime; de-si dela egoismu la nedreptate nu este decâtu unu pasu, totusi nici odata si in nici unu casu nu se póte contestã celui nedreptatitu dreptulu de a se plãnge.

In ceea ce privése pe Romaniã, negresitu n'amu puté face nici unu puteri o mare recriminare, déca mâne poimãne, in fatiã unui periculu, ne aru lasã sa ne salvãmu singuri, ori cum amu sci, fára a ne dá mâna de ajutoriu. Avemu inse dreptulu a ne plãnge contrã celoru, cari fára a se aretã cátsu de putienu dispuse a ne dá vre-unu ajutoriu realu in eventualitatea unui periculu, aru dorí totusi sa ne védia compromitiendu-ne situatiunea in servitiulu intereselor loru particulare.

Intielegemu, pâna la ore-care punctu, cá politicã loru sa le oprésca de a se ingagiã cátra noi cu unu spriginu, intru aপর care a intereselor si drepturiloru nóstre; nu intielegemu inse delu cá acele state puternice se pretinda dela noi, statu puternic, cu pericululu esistintiei nóstre, servitie pe cari loru insile nu le da mânã se si le facã.

Trece la acúsãrile facute Romaniei si apoi continua:

„Mii de voluntari rusi au trecut prin Austro-Ungariã; acestu puternicu imperiu nu iã opritu, n'a cutedatu se-i oprésca; ba chiaru încercãndu se-i oprésca intr'unu rendu, i-a liberatu indata, dupa reclamarea ambasadorului rusescu, si-a datu esplicãri, cari in fondu erau adeverate scuze. Cu tóte aceste, se cere se faca miculu statu român, ceea ce n'a cutedatu se faca puterniculu imperiu austro-ungurescu. Pentru ce? Nu s'aru puté ore dice ca cine-va voiesce „se traga castanele din focu cu mânã nóstra,“ voiesce se ne compromita, si inca fórte gravu, pentru a servi scopurile unor mari puteri, cari nu cutéza sa-si aduca lor insile acestu servitiu? Nu ni se face ore aci o nedreptate monstruosa?

Puteri de primã ordine, ce n'au a întrevede nici o miscare de agresiune din partea Russiei, — care chiaru déca s'aru miscã in contrã loru s'aru pune ea insasi in periculu, — tieniu cu tóte aceste a-si pastrã cele mai bune relatiuni cu densã, si nu facu nimic din cea ce aru puté se o nemultãmésca. Nôue inse, statu cu atãtu mai slabu de cátu acele mari puteri, si lipsitu de ori-ce spriginu sicuru din partele, ni se pretinde sa ne punemu in ostilitate facia cu Russiã, se contracarámu pe fatia toti pasii ei.

Déca declarãmu la rendulu nostru ca n'avemu simpatii preconcepte, ca fiindu lasati a ne aperã si garantã noi insine, vomu cautã spriginu si aliantie ori unde le vomu gási mai sicure, indata suntemu acúsati de devotati Russiei, de instrumente ale ei; si n'amu gási gratie inaintea acúsatoriloru nostri, decâtu recurghendu la acto nedrepte si nesocotite de ostilitate contrã Russiei.

Statelor celoru mai puternice le aru fi permis se caute aliantia unei puteri cá Russiã, si nóue, tíera pe atãtu de amenintata pe cátu si de putienu aparata, astadi de-o sustinere reala din afara, nu ne aru fi permis se cautãmu garantii in fatia evenimentelor, in asemeni aliantie, déca ele ne-arú puté conveni?

Apoi incheia:

In ori-ce casu inse, potu se fia sicuri acei cari ne facu acúsãri pe atãtu de nedrepte pe cátu si de in-

teresate, ca noi nu ne vomu face unelt'a intereselor nimeni. Nu vomu servi nici-odata decât numai interese comune, cându ele nu voru fi exclusiv nationale; nu vomu comite gresial'a capitala de a trage castanele din focu pentru indestularea altor'a; si, mai presusu de tôte, vomu luá mesuri serióse cá sa ne putem garantá noi însine, atátu spre a nu fi o sarcina pré onerósa pentru acei'a cari aru voi sa ne imbratisieze apeararea, cátu si spre a nu remáné o biata tiéra, fára individualitate si fára aparare, menita ori cându a servi combinárilor si in-voielelor politice, ce s'aru puté face chiaru la noi, despre noi si fára noi.

„Le Rappel“, diariulu celu mai respanditu si mai popularu in Franci'a si mai cu deosebire in Parisu, a publicatu númerose corespundintie asupr'a resbelului turco-serbu si a cestiunii orientului. Aceste corespundintie, datorite dlui Gaston Lemay, au meritatu, — destulu de raru in diuaristic'a franceza pentru cestiunile esterióre, de a fi facute in deplina cunoscentia de causa. D. Gaston Lemay a statu mai dela inceputulu resbelului chiaru pe terenulu luptei; a vediutu lucrurile prin ochii sei, si si-a datu séma de simtieminte prin d-sea insusi; astfeliu s'a pus in positiune de a vedea lucrurile subt adevérat'a lor lumina, si de aceea le judeca cu totulu altfeliu de cum le vedemu judecate cele mai adesea in occidentu.

Publicându aici câte-va estrase dintr'unu articulu alu dlui Lemay asupr'a cestiunii orientului, suntemu fericitu de a constatá ca d-sea nu vede resólvarea acestei cestiuni decât in constituirea tuturoru natiunalitátiloru si federarea lor, idea de atáti'a ani propagata de noi, cá singura resólvare seriósa si posibila.

De cátu-va tempu d. Gaston Lemay a trecut din Serbi'a in Romani'a; 'lu vedemu cu o deosebita placere in mijloculu nostru, si sperámu ca siederea d-sele aci lu va face se cunosca si mai bine tierile románe si marea loru insemnatate intr'o viitóre federatiune orientala. Dobandirea deadreptulu a unor cunoscentie mai esacte si mai generale, va permite unui omu devotatu cauzelor mari si juste de a aduce servitiu inca mai mari decâtu pâna astadi causei umanitátiei, a civilizatiunii si a justitiei in orientu, prin pén'a d-sele in midiolocu publiculu occidental, destulu de putienu luminatu asupr'a cestiuniloru celeilalte extremitáti a Europei.

Eata óre-cari estrase din articulu despre care vorbiramu mai susu: A! deca popórele aru puté se fia consultate, cátu de iute s'aru resolve cestiunea, si s'aru resolve in sensulu care aru conveni popóreloru si chiaru guvernelor, prin acestu faptu simplu: *crearea tieriei indo-slave*. Consulte-se, cum amu pututu face eu, numele cele mai onorabile si cele mai autorisate din tierile serba, bulgara, bosniaca, erzegovinéna si muntenegréna, si oricine se va puté convinge ca nu facu de locu decâtu a reproduce tendintiele si aspiratiunile slaviloru dela sudu. Intrebe-se chiaru slavii aserviti de alte governe mai civilizate de cátu alu Turciei, pe slovaci si croati, pe dalmati, a cárору capitale, Ragusa, este necontentitu numita „Veneti'a slava“, si chiaru pe cechi si pe sloveni, — nu mai vorbescu de polonesi; — se scie prin ce procederi au fostu supusi.

Intrebe-se membrii astadi imprasciati ai Omladinei, acea faimósa societate politica, intemeiata in scopulu de a urmari si de a pune in executare acésta mare idea, independintia tieriloru indo-slave, si alu cárei de capetenia membrii au fostu si „suntu inca ministrii ai guvernulu serbescu.

Consulte-ce in fine cei cari mai traiescu din cei 10,000 slavi din Au-

stro-Ungari'a cari s'au batutu in rëndurile armatei serbesci; întrebase cei esilati pentru totudéun'a din pamentulu unde s'au nascutu, deca s'au dusu in Serbi'a cá sa se bata pentru impe-riulu slavu dela nordu.

In tóta intinderea tieriei indo-slave, dela Dunare pâna la Balcani, si dela Adriatic'a pâna la Marea-Négra, mii de voci voru strigá: „Apesati de se-cule, aspirámu la independintia nóstra si ceea ce voimu, este cá se fimu in fine liberi, scapati din sclavia la sudu si de apesare la nordu. Nu voimu a fi supusi rusi, precum nu voimu a remáné sclavi.“

Dupa ce au caditu suptu puterea ungariloru si a turciloru, tierile indo-slave devenivoru óre in parte préd'a Rusiei? Voiu marturisi inse ca slavii cari se afla acum suptu apesarea maghiara, s'aru aruncá totu atátu de lesne in bratiile Rusiei, fatia cu apesarea straina in care s'aru aruncatu astadi serbii, in tém'a ce avéu de a fi sdrobiti si nimiciti de turci.

Fia-mi acum permis sa me miru ca governele cari s'aru succedatu in Franci'a nu s'aru mai ocupatu nici odata de acestu interesantu poporu care, deca aru fi liberu, aru deveni fára indoiéla aliatulu nostru. Traditiunile nóstre ne-au facutu totu-déun'a amicii popóreloru, si mai cu séma ai popóreloru apesate, si n'amu auditu nici odata vorbindu-se despre Franci'a in Serbi'a decâtu cu simpatia si respectu. De altmintreni nu voi a-retá nimicu nou spunendu ca este atát'a de multa afinitate între rasele slava si latina pe cátu este de putiena între aceste rase si cea germana. Si nu se scie óre ca la noi, la Parisu tramitu tierile indo-slave pe studenti, precum si románii vinu la noi se-si ia gradele?

Ce amu facutu pentru aceste popóre cari au aretatu cea mai mare simpatia cátra Franci'a? Nici odata nimicu, nici in trecut, precum nici in tempulu de fatia.

Deca Engliter'a, chiaru dela inceputu, ea care sciá mai bine decâtu ori-care altulu la ce sa se astepte in privirea neputintiei guvernulu turcescu, aru fi avutu simpl'a idea de a ajutá reorganizarea tieriei indo-slave, ea deslegá astfeliu cestiunea orientului, fára cá Rusi'a sa se fi potutu opune. Prelángra care aru fi avutu glori'a de a fi liberatu popóre, ea aru fi avutu si satisfacerea de a fi asigurat Europei linistea, radicându o bariera între ambiuniunea rusa si barbari'a orientale.

Me resumu: nici diplomati'a nici tunulu nu voru dá poporulu indo-slavu ceea ce cere: libertatea sea. Diplomati'a, presupunendu lucrurile in bine, nu va liberá decâtu in parte pe slavii dela sudu — deca nu-i va supune altei dominatiuni, si nimeni nu póte prevedé cari voru fi rezultatele luptei, in casulu fórte probabilu cându tunulu va trebui se deslege definitivu cestiunea.

Si acum, diplomati, dati-ve hotaririle — séu, voi tunuri, bubuti! ori-care aru fi rezultatulu luptei parlamentare séu sângeróse, se póte cu indrasnéla prevedé ca nu veti face decâtu a intardiá ceea ce mai curendu séu mai tardiu va fi: confederatiunea popóreloru din tier'a indo-slava. „Rom.“

Recerintiele nóne in privintia testamentelor.

(Fine.)

Aretandu dejá ca cine nu póte fi martoru validu la unu testamentu privatu scripturisticu trebuie sa mai adnotámu, ca: si acél'a, care compune insusi testamentulu scripturisticu privatu si rudeniele lui in liniele consemnate mai susu, devine si resp. devinu necapabili de a eredi in puterea unui testamentu compusu de elu si

resp. de un'a dintre rudeniele sele in liniele aretate. Si anume compunatoriulu unui atare testamentu si rudeniele lui in gradurile respective numai atunci potu eredi in puterea testamentulu compusu de elu insusi séu de rudeni'a sea, deca testatorulu intaresce inca deosebi dispositiunea facuta in favorulu acestorú persóne, séu prin iscalirea cu mân'a propria deosebita a pasagiului ce se referesce la ei, séu si numai prin graiu in fati'a martoriloru testamentulu.

Barbatulu si muierea potu sa-si faca dispositiunile lor din urma in unulu si acél'asi documentu; chiaru si cându dispositiunile acestea nu aru stá in nici o legatura un'a cu alt'a. Altoru persóne inse acésta nu le e iertatu si calcarea dispositiunii acéstei a prohibitive trage dupa sine chiaru nimicirea dispositiuniloru astfeliu cumulate.

In sensulu articulu de lege XII ex 1876 se potu face si in viitoriu dispositiuni testamentarie si numai verbali; descoperindu-si testatorulu vointi'a sea ultima, cá atare, in audiulu a patru martori, cari pricepu limb'a densului. Dechiararea acésta a testatorulu inse trebuie sa fia libera, desvólta si facuta din indemn propriu.

Cu tôte acestea dispuasetiunile ultime verbali in sensulu citatulu art. de lege, au o natura numai provisorie; perdiendu-si valórea deca nu se pre-facu in testamente scripturistice, in trei luni dela datulu compunerii lor. Va sa dica, atari dispositiuni verbali, au valóre numai in restempu de trei luni. Murindu deci testatorele dupa 3 luni dela compunerea dispositiunii verbali, dispositiunea sea verbale numai atunci mai póte avé valóre, deca se dovedesce ca testatorele de cându a facutu dispositiunea sea verbale si pâna la casulu seu de mórte, s'a aflu intr'unu stadiu de necapacitate spre a putea face dispositiune.

Prefacendu-se inse dispositiunea verbale intr'o dispositiune scripturistica, trebuie sa se observeze formele recerute pentru dispositiunile de felulu din urma. Iér' dispositiunea facuta odata, séu si numai inceputa de a se face in scrisu; numai atunci póte trece, in casu de lipsa, de dispositiune verbale, deca insusi testatorele se dechiara ca voiesce a-si sustiené dispositiunea scripturistica, in casu de lipsa, ca o dispositiune verbale. Deci e o recerintia de precautela cá clausul'a acésta sa se cuprinda in fia-care dispositiune scripturistica; deórece in lips'a ei dispositiunea facuta in scrisu, din manitate 'si perde altcum valórea de totu si cându de altmintrea s'aru putea sustiené cá dispositiune verbale.

Afara de dispositiunile ultime private, sustiene si art. de lege desu memoratu dispositiunile ultime publice, ce au a se face cá si pân' acum séu inaintea judiciiloru séu a notariloru publici.

Mutii si surdo-mutii, precum si individi in etate sub 18 ani nu-si potu face dispositiunile lor ultime, decâtu inaintea unui notariu publicu séu judiciu, adeca in forma de documentu scripturisticu publicu.

In ceea-ce privesce recerintiele formali pentru dispositiunile de felulu acésta, acestea suntu cele ce se receru pentru fia-care documentu publicu. De interesu specialu e transformarea unui actu de dispositiune privatu intr'unulu publicu. Si in acésta priviatia dispune legea ca: documentele testamentari scripturistice scrise si subscrise de si numai de testatorulu insusi si fára martori séu apoi scrise de mâna strainá, subscrise inse de testatorulu si numai 2 martori, au valóre deplina, deca se depunu la vre-unu notariu publicu prin insusi testatorulu si cu dechiaratiunea aprita cumca contienu vointi'a sea ultima. — Astfeliu de dispositiuni 'si au valórea lor, numai din momentulu depunerii; o perdu

inse iéra, deca se ridica mai tardiu dela notariulu publicu.

O deosebita specie de dispusetiuni ultime, suntu cele asiá numite privilegiate. Acestea se potu inse compune numai in casuri de bóle lipiciose epidemice, cându cineva calatoretse pe mare si in fine in casu de resbelu, de cátra militarii combatanti, precum si de locuitorii locuriloru puse sub asediu.

Atari testamente si dispositiuni suntu privilegiate intr'atát'a, încátu spre valórea lor se receru formalitáti mai putiene. Si anume: e valabilu unu testamentu facutu sub astfeliu de impregiurári si deca e numai scrisu si subscrisu de testatorulu cu mân'a propria, séu deca e scrisu de altulu subscrisu de elu si numai de doi martori dintre cari póte cá si numai unulu se scie ceti si scrie. Asemenea si dispu-setiunile verbali se potu face sub astfeliu de impregiurári si numai in fati'a a doi martori, cari in tempuri de epidemii, nici ca trebuie se fia ambii fatia deodata. Se primescu mai departe aci cá martori si persóne trecute numai de 14 ani, deca posedu celelalte calitáti generali.

Dispositiunile acestea privilegiate inse au valóre — cá si cele verbali preste totu — numai in restempu de 3 luni de dile. Dupa espirarea acestui restempu, numai deca se dovedesce ca testatorulu s'a aflu intr'unu stadiu de necapacitate de a face alta dispositia séu deca in urm'a pericolulu in care s'a aflu, pribeginduse se dechiara pe calea giudicale de mortu.

In fine sustiene citatulu articulu de lege institutiunea dreptulu romanu vechia a asiá numitulu testamantum parentum inter liberos. Favorindu indeosebi acele dispuasetiuni ultime, ce se facu numai in favorulu prunciloru séu alu consotiloru. Astfeliu de dispositiuni suntu valide si numai scrise si subscrise de testatoru cu mân'a propria, încátu contienu intr'ensele numai favorii pentru copii séu consociulu testatorulu; încátu privescu inse alte persóne n'au valóre, neavendu form'a in genere receruta.

Din viéti'a scolastica.*)

Cursulu supletoriu tienutu dela 16—25 Augustu 1876.

In 16 Augustu dupa servitiulu Ddieescu cu chiamarea Duchulu sântu adunându-se invetiatorii presenti in sal'a de gimnastica a gimnasiulu romanu din locu conducatoriulu, G. C. Bellissimus, cetesce circulariulu Nr. 1641 alu maritulu consistoriu archidiececanu din Sabiu, apoi esplicá intielesulu lui cu privire la folosulu celu mare, ce l'au descoperitu maritulu consistoriu in tienerea cursuriloru supletorice, in care adeca nu numai invetiatorii mai incepatori 'si potu amplificá califiatiunea lor pedagogico-didactica, dar' si cei mai versati pe câmpulu scólei inca potu trage de acolo mari folóse mai audiendu câte ceva, ce nu li se ivise inca in afacerile lor scolastice curinti.

Arata mai incólu, cá materialulu de pertractare in cursurile supletorice din estu anu si anume:

1. Computulu dupa sistemulu metricu.
2. Limb'a materna (gramatic'a) in scólele poporali.
3. Instituirea gradinei de scóla si
4. Darea de parere asupr'a proiectulu pentru planulu de invetiamentu in scólele poporali, apoi cântari si esercitii gimnastice — este fórte bine calculatu, pentru ca:

*) De si camu intárdiatu, suntemu de parere ca facemu unu servitiu folositoru publiculu publicându acestu raportu, pentru-ca prelángra aceea ca pentru multi este instructivu, avemu intrensulu si o dovada ca unde este vointia de a se face ceva urméza si putint'a.

Red.

ad 1. Computulu dupa sistemulu metricu este o repetitiune din cele luate înainte in cursurile supletorice din anulu trecut, si omulu si póte chiarificá, precisá si impropietari cu temei cunoscintiele agonisite numai prin repetire; din contra lesne i pere din memoria fára de a mai lasá nici urma, ori-ce notiune, asupra cárei nu-si mai iá ostená, a si-o mai infatisá câte-odata inaintea spiritului seu si a reflectá asupra ei.

Din computu va luá dar' înainte: escarea, cetirea, scrierea numeriloru, calcularea cu numeri nenumiti; sistemulu metricu; frângerile decimale si si calculu cu numeri numiti; mesurarea lungimiloru si suprafetiloru; mesurarea cuprinsului si pátiloru de usitatu spre deosebite scopuri a unoru gradini de scóla desemnate in miniatura.

ad 2. Cu privire la limb'a materna (gramatic'a) in scólele poporale cugetându, ca in a. tr. au fostu prescisu din acestu obiectu de invetiamentu metodulu scrierei si cetirei, ier' pentru acam e prescisa gramatic'a acést'a este dar' o continuare a invetiamentulu limbbei materne in scóla poporale.

Nespusu de mari sunt folósele, ce le revérsa invetiamentulu limbbei materne asupra dezvoltárei si luminárii spiritului copilului; pentru ca descéptându, nutritulu si imputerându facultátele spirituale, lu pune in stare, a cugetá si a-si exprimá cugetarile in siru si corect, si prin acést'a devine capabilu a cuprinde si intielege si alte obiecte de invetiamentu.

De unde se vede, ca invetiamentulu limbbei materne este de a se luá inaintea seriosu si cu deamanuntulu in câteva cursuri supletorice.

Din acestu obiectu de invetiamentu, respective din gramatica va luá inaintea: vorbirea si pártile elementari; cunóscerea substântivului, verbulu; propositiunei simple; apoi teme de lucratu verbalu si in scrisu asupra tuturoru acestora.

ad 3. Cautându la instituirea gradinei de scóla afla in acést'a unu obiectu nou pentru cursurile supletorice din estu anu.

Gradinile de scóla, cá medilocu, a deprinde pre copii in cunóscerea si lucrarea gradinaritulu, au fostu la noi pâna acum mai nici decum, dar' si in alte staturi fórté putieniu usitate.

Inse de óre-ce pedagogi'a cea nóua pretinde dela invetatori, sa nu drezeze numai pe copii pentru ochii publicului, ci sa-i instruzeze, disciplinezé; si créscá pentru viét'a familiare, nátiunale si cetatienéscá, impune dar' scólei sânt'a datoriu, a instruí si deprinde pe elevii si fára pregetu, cu multa atentiune si cu temei dupa cum in cecelealte cunoscintie reale asiá si in gradinaritu.

Pentru care s'au luatu si in regatulu Ungariei cu totu dreptulu si spre marea lui onóre in acést'a privintia nisce mesuri fórté parintesci, fiinduca suntu amesurate necesitáti serióse.

Deci jurisdictiunile politice, antistie comunalu, comitetelu parochiali voru sci, cum se-si inzestrezé scólele cu locuri corespunditóre, cá se aiba unde, si asiá se póta propune invetatori eleviloru loru si gradinaritulu.

Invetatori si voru dá atunci firesce tóta silinti'a, a instruí si deprinde pe elevii loru in cunóscerea si lucrarea gradinaritulu. Se voru folosi fórté multu intru ajungerea acestui scopu, déca voru desfasiurá elementele sciintieloru naturali referitórié la acést'a mâna in mâna cu cele ale gradinaritulu; — astfelu voru puté pune pe elevii loru in stare: sa caute cu interesu la plante si la conditionile vietiei, cresterii, dezvoltárei si inmul-

tirei loru; sa cunósca si sa — pretiéscá pamentulu; sa cunósca semintie, sa le scie inlesni intru a se dezvoltá si inmultu in fructe de câmpu si póme; sa simtiéscá placere si atragere privindu la curati'a si frumseti'a floriloru; sa cunósca paserile si insectele cele folosítórié, spre a le crutiá insectele cele vatemátórié si alte vietáti stricacióse plantelor, spre a le stirpi, si asiá se nisúiesca a ferí plantele de vatemári si de ori-ce stricaciune; sa cunósca influenti'a aerului, luminei, caldurei, umediei s. a.

Cá interesandu-se, avendu placere, dobândindu indemnare pre bas'a cunoscintieloru, ce li se impartasescu sa inainteze si sa ajunga in stare, a pune umerulu si a contribuí la munc'a ceruta. spre a prefaca locuri sterpe si selbatice in gradini fructifere si frumóse in totu întielesulu cuventulu. Cá astfelu se póte devení ori-ce comuna din regatulu Ungariei unu — raiu pamentescu!

La lucrarea pamentulu trebuiescu si instrumente si deosebite alte lucruri facute de mâna.

Deci déca se va alaturá lângá scóla de gradinaritu si o scóla de lucru de mâna pentru copii, atunci prin ajutorulu desemnului, precum si prin deprinderea in mesurare si calculare, apoi si la — cioplitu, strujitu, ferastraitu s. a. voru puté devení copiii in stare, a face multe lucruri bune, trebuincióse atátu la gradina, cátu si la cultura albinelor, gainiloru s. a. — fára cá se mai aiba lipsa a dá bani si ear' bani pentru tóta bucatie de lemnú cioplita de altulu.

In modulu acést'a gradinaritulu póte dá impulsu si la aplecare spre meserii si la imbratisarea m. serieleru de cátra copiii nostri.

Din gradinaritu va tratá despre cunóscerea plantelor, sadirea, cresteria si dezvoltarea loru; cunóscerea, imbutatirea si lucrarea pamentulu; inobilitarea pomiloru; in fine despre impartirea teritoriulu grádinei dupa unu planu.

Va arató si desemnarea deosebiteloru foi, apoi a le taiá din harthia colorata si a le lipi pe harthia alba, precum si desemnarea, taierea din harthia si lipirea altoru figuri geometrice in linii drepte. Si acést'a dreptu impulsu spre a cugetá si asupra scólei de lucru pentru copii, si a nesú intru a o pune in lucrare.

Vomu face si excursiune in vr'o dóue grádini bine intocmite.

Apoi va arató si, cum sa-si póta intocmi scóla colectiuni de semintie, de soiuri de lemnú, de plante intregi s. a.

Tóte acestea crede, ca voru fi primite de cei presentu cu placere.

ad 4. In fine dupa cum s'a vediu si la gradinaritu, asiá si cecelealte obiecte de invetiamentu trebuiescu desfasiurate si propuse dupa unu planu bine calculatu si intocmitu, cá sa-si póta ajunge scóla scopulu seu cu demnitáte.

Dreptu aceea, cá sa inlesnéscá pre invetatori scólei nóstre poporale intru a procede si la propunerea obiecteloru de invetiamentu dupa unu planu bunu, nu a lipsitu Maritulu Consistoriu archidiecesanu, carele are in tóta privintia parintéscá ingrigire pentru imbutatítirea stárei invetatoriloru si pentru in florirea si prosperarea scóleloru nóstre confesionali, a conchiamá o comisiune insarcinandu-o sa intocmésca unu proiectu pentru unu planu de invetiamentu in scólele poporali, pe care apoi l'au publicatu in „Telegrafulu Romanu“ nr. 27—30 a. c. si l'au propusu si acestoru cursuri supletorice, spre darea opiniunei asupra lui.

Déca au urmatu Maritulu Consistoriu, cá in ori-care altu casu, si cu privire la proiectulu pen-

tru planulu de invetiamentu in scólele poporali parintescé, va sa dica, déca M. Consistoriu iubesce pre celu mai micu dintre frati, cá pre intrég'a nóstra societate crestina, si pe acést'a o respectéza, cá pre unu intregu, carele are sa se impoterésca, sa se dezvoltéze si asiá sa prospereze prin lucrare fára-cáru crestinu singuraticu dupa poterile lui, cá membru alu ei, si — pe temeiulu acést'a au propusu cursuriloru supletorice amintitulu planu spre darea opiniunei; — sa nu se sfiesca dar' nici unulu din noi a-si dá parereá sea asupra proiectulu de subcestiune liberu si dupa cunoscintiele si esperintiele sele, pre cari si le-au agonisitu in acést'a privintia.

Apoi continuéza:

Dupa ce amu vediu, cátu de parintescé au ingrigitu M. Consistoriu archidiecesanu pregritu imbutatítirea stárei invetatoriloru, ordonandu cursurile supletorice si sustienerea loru si in estu anu; dupa ce cunóscemu si materialulu de luatu inaintea; — pe acést'a lu vomu impartí pentru fiacare óra de propunere si explicare in sirulu, in care-lu aflámu in Circuláriu nr. 1641 alu Maritulu Consistoriu, si adeca vomu luá inaintea astadi dupa amédi, precum si in fiacare dí de lucru:

Din 17 pâna la 25 Augustu.

Dela 8—9 óre:	Computulu,
„ 9—10 „	Limb'a materna,
„ 10—11 „	Cântarea,
„ 3—4 „	Grádnaritul,
„ 4—5 „	Planulu de invetiamentu,
„ 5—6 „	Esercitiu gimnastice excursiuni.

Materialulu prescisu lu voui propune in mesuri potrivite; apoi cá esercitiu practice vomu repetí materialulu propusu, si vomu reflectá asupra lui dupa cunoscintiele si esperintiele ce le avemu.

Dumnedieu sa ne ajute, cá sa potemu ajunge la scopulu doritu, cá si in anulu trecut, in contielegere fratiéscá si armonia.

Se produne apoi alegerea de notari, si se alegu DD. Ioanu Popoviciu, Nicolau Oancia si Victoru Petricu.

Cu propunerea cantáriloru bisericesci fú insarcinatu dlu Zosimu Butnariu, cu acelu scolastic si nátiunale dlu Ioanu Popoviciu si cu a esercitieloru gimnastice dlu Domietie Dogariu.

Urméza conscrierea invetatoriloru presentu, cu care se incheia conferinti'a prima.

(Va urmá.)

Varietáti.

*** „Tergu patrioticu.“
Sub acést'u titlu publica „Nagyvárad“ nr. 207. o varietate de cuprinsulu urmatoriu: „Intr'o ospetaria de aici de bunu renume erau in buna voia óspetii mai deunadi. Unu cilindru (paralia) rá obiectulu discursulu si a ingeniositátiloru. Deodata intréba unulu de proprietariulu cilindru cu cátu i l'aru vinde? Incheiara tergulu si numai decátu pe calea colectei i si platira pretiulu de 6 fl. Tergulu inse s'a facutu cu acea conditiune, cá proprietariulu nici cándu sa nu mai pórté cilindru, cáci de cum-va aru mai purtá, ori-care din cumperatori cilindru-lu va avé dreptu a-i nimici pe capu unu astfelu de „astupusiu“. Ear' in privintia cilindru-lu cuperatu s'a decisu cá sa-lu dee gádei (hohérlu), care de aci incolo póte prinde cáni in cilindru nou“. Departe se estinde patriotismulu in Oradea-mare déca si acést'a e „tergu patrioticu!“ Pe semne prin Constantinopole cáni cei multi se prindu „cu cilindru nou“. Minu-

natu progresu producu nemargintele simpathii pentru „civilisatorii turci“.

*** Dela Universitatea Bucuresci. „Column'a lui Traianu“ spune ca d. Dr. G. D. Georgianu, elevulu lui Abel Bergaigne din Parisu si alu lui Brockhaus din Leipzig, aru fi obtienutu permisiunea de a deschide la facultatea de litere unu cursu liberu de limb'a sanscrita.

D. A. Odobescu aru fi asemenea decisu a redeschide cursulu seu de archeologia.

D. M. Gaster din Bucuresci, care studiéza actualmente limbile orientale la Breslau, promite a devení primulu semitologu romanu.

*** Respinsu nimeritu. Intr'o comuna se gasea unu arendasiu armanu, unu carciunariu grecu si unu negustoriu de vite israelitu.

Tierulu de vite israelitulu vitele ce nu le puteau tiené, peile viteloru mórté seu taiete, gaini, gáste (mai cu séma, óue etc.) vinulu cumperau pe datorie dela grecu si muncau armánulu pentru banii birului.

Intr'o di la chefu, adunati cátesu trei, se luara la galceava si discutá care e mai putieniu vetamatoriu tieranulu si spre a se hotári s'au invoititu sa intrebe pe unu mosneagu din satu. Acést'a spre a nu se stricá cu nici unulu, cáci avé nevoie de toti, le dise: „Inchipuiti-ve ca eu suntu unu butoiu cu vinu si ca d-vóstra mi dati cepu pe trei párti in acela'si tempu; a-si puté eu sa ve spunu altu decátu sa sugeti sanatosi?“ „C. d. I.“

Burs'a de Vien'a.

Din 29 Oct. (11 Nov.) 1876.

Metalicele 5%	62 65
Imprumutulu nátiunale 5% (argintu)	67 20
Imprumutulu de statu din 1860...	110 75
Actiuni de banca...	834 —
Actiuni de creditu...	146 80
London...	123 55
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	75 50
„ „ „ Temisiorene	74 75
„ „ „ Ardelenesci	74 75
„ „ „ Croato-slavone	84 —
Argintu...	107 15
Galbinu...	5 90
Napoleonu d'auru (poli)...	9 87
Valut'a nóua imperiale germána...	60 70

Publicatiune.

In 27 Novembre st. n. in anulu acést'a la 10 óre inaintea de média dí, in cas'a vámei, va avé locu licitatiunea publica a vámei podului de preste Oltu, apartienetoriu de comunele Cincusioru si Voil'a, pe durata de trei ani urmatori.

Con litiunile de esarendare se potu vedé mai deaprópe in cancelari'a incilitulu de oficiu comitatensu alu comitatulu Fagarasiulu si alu judelui procesuale alu Cincusiorulu.

Cincu-mare 5 Novembre 1876.

Oficiulu judetiulu procesuale alu Cincusiorulu.

2—3

Concursu

De óre-ce in urm'a publicárii concursulu din „Tel. Rom. Nrii 53, 54, si 56, nu s'au aflatu concurenti cu calitáti recerute de statutulu organicu pentru ocuparea postulu de parochu in vacant'a parochia Suligete, ppresbiteratulu Giógiulu I; in urm'a inaltei ordinatiuni consistoriali din 24 Septembrie a. c. Nr. 2632 B. se prlungesce terminulu cu 14 dile dela intái'a publicare a acestui concursu.

Doritori de a ocupá acést'a parochia cu unu venitu anulu de 341 fl. v. a. se-si substérna in restempulu susu indicatu suplicele loru cu documentele recerute de statutulu organicu § 13 la oficiulu ppresbiterale gr. or. alu tractulu Giógiulu I.

Hondolu, 21 Octobre 1876.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

Basilu Piposiu m. p.
(3—3) ppresbiteru